

Regiuns da muntogna cun bunas perspectivas

DA THOMAS EGGER, SAB

■ **La Gruppa svizra per las regiuns da muntogna (SAB) e persvadida che las regiuns da muntogna han ina perspectiva. Las regiuns da muntogna ston pia far valair sistematicamain lur avantatgs. I dovra dentant er ina politica consequenta per las regiuns da muntogna che sa manifestescha en tut ils secturs politics.** Il concept futur da la politica svizra per las regiuns da muntogna stat avant bleras novas sfidas:

– Tar quellas quinta surtut il process d'erosiun, al qual la politica regionala è sutapposta. Adina puspè vegnan reducidas mesiras da la politica regionala, darar dentant vegnan introducidas novas. In cler linguatg tschantscha qua p. ex. il rapport da subvenziuns da la confederaziun. Ulteriurs exempels èn las reduziuns da las contribuziuns federalas per il traffic regional, l'eliminaziun planisada dals pajaments dal gudogn da la banca naziunala als chantuns e.u.v.

Tras ils pass da liberalisaziun da l'armada, da las VFF e da la Swisscom èn vegnids eliminads ils davos onns pli che 20 000 plazs da lavur. La liberalisaziun da la fiera d'electricità vegn ad avair per consequenza ina reduziun da ca. 20 – 30% dals occupads en quest sector. Er la posta vegn, cun la reorganizaziun da la rait d'uffizis postals, a reducir ses dumber da persunal. Da tschella vart n'ha la confederaziun creà naginas novas plazzas en las regiuns da muntogna ed en las regiuns periferas. Fatschentas privatas investeschan pli gugent en lieus centrals da la Svizra bassa.

– Il medem temp ston ins constatar che la conscienza per ils problems ed ils giavischs da las regiuns da muntogna è sa reducida fermamain tant en la poli-

Ils chantuns e las regiuns da la Svizra.

MAD

tica federala sco er en vastas gruppas da la populaziun. La politica sa concentrescha sin champs pli lucrativs. Tut che discorra da la problematica da las aglomeraziuns. Ch'i dat dasperas dentant anc regiuns da muntogna vegn emblidà. En la scienza e la perscrutaziun gioga la politica regionala ozendi be pli ina rolla memia pitschna.

Politica per las regiuns da muntogna è dapli che be politica regionala

Las novas sfidas menziunadas pretendan l'engaschi cumplain da tut ils meds che stattan a disposiziun. L'instrumentari da la politica regionala sto perquai en avegnir s'adattar e sa schlargiar consequentamain e flexiblaimain a las novas pretensiuns. Sper la politica regionala per propi è la concepziun dals singuls secturs politics decisiva per las regiuns da muntogna. Sche la posta diminue-

scha per exempel ses servetschs ha quai consequenzas directas per l'attactività da las regiuns da muntogna sco zonas d'abitadi. U sche las prestaziuns d'economia collectiva dals purs na vegnan pli cumpensadas na van a perder betg mo plazs da lavur, ma er la cuntrada na vegn pli cultivada e quai fa donn er al turissem.

Far valair ils avantatgs

La regiun da muntogna ha differents avantatgs ch'ella po far valair en la concurrenza per la posiziun. Quels èn surtut la cuntrada e la natira per gronda part intacta, sia posiziun sco chastè d'aua da l'Europa e sco pool da biodiversità, la disponibilitad da persunal qualifitgà, ina zona da d'abitadi attractiva, in aut potenzial turistic, la produziun dad energias regenerablas, in'infrastructura relativamain extendida e.u.v.

Quests facturs represchentan damai las resursas da las regiuns da muntogna. Nua che las prestaziuns da las regiuns da muntogna servan a favur da la generalità sto en avegnir l'utilisaziun da las resursas vegnir cumpensada meglier.

Trair a niz las resursas dal spazi

Ina da questas resursas è il spazi sez. I para en quest connex fitg problematic che perscrutaders ed er tschertas gruppas politics pretendan da zavràr entiras parts da regiuns sco spazis passivs senza activitads umanas. Il spazi sto vegnir chapì sco resursa che duai vegnir tratga a niz. Sch'ins patratga a las pitschnas resursas da spazi en Svizra, na fissi giustifitgà da betg las traire a niz ni per motivs d'urden politic ni per motivs da politica statala.

Politica durabla per las regiuns da muntogna

Ina politica durabla per las regiuns da muntogna n'è nagin'illusiuon – mabain ina necessitad. Las regiuns da muntogna na dastgan vegnir chapidas ni be sco reservat da la natira ni be sco spazi economic. I sa tracta da chattar en quest spazi sensibel in equiliber tranter ils differents basegns. Ils differents secturs èn dependents in da l'auter. Deploablaimain èsi dentant er in fatg che las regiuns da muntogna n'èn savens betg en il cas da schliar lur problems be cun l'atgna forza. Il potenzial da populaziun e la forza economica èn memia pitschens. Las regiuns da muntogna èn perquai, precis sco ils centers citadins, dependents da la solidarità naziunala. Ensemen cun la Svizra bassa sco partenar cun ils medems dretgs pon las regiuns da muntogna schliar ensemen ils problems en l'interess da la coesiun naziunala.